

Bij de grens tussen Gooi en Sticht

Wandelen met IVN door de historie en het heden van het landgoed Einde Gooi.

Locatie: Einde Gooi ligt ten zuiden van Hilversum. Tussen de Utrechtseweg in het oosten, de Graaf Floris V weg in het zuiden, de Huydecopersweg in het westen en de Noodweg in het noorden.

Grootte: het landgoed Einde Gooi is 150 ha groot.

Beheerder: Natuurmonumenten

Duur van de wandeling: ca. 1½ uur

Parkeren: bij voorkeur station Hollandsche Rading P&R. Indien daar niet mogelijk, dan bij de kruising Graaf Floris V weg en Schaapsdrift.

Startpunt: bij het toegangshek Einde Gooi bij Graaf Floris V weg.

De Wandeling

Het toegangshek van Einde Gooi bevindt zich aan de Graaf Floris V weg ter hoogte van de Schaapsdrift. Echter voordat je door het hek naar het landgoed Einde Gooi gaat, loop je eerst een stukje verder langs de Graaf Floris V weg. (GOED OPLETTEN i.v.m. verkeer)

Ongeveer 4 meter links van het hek zie je grensmaal nummer 19 staan. Deze 19de grensmaal is één van de 23 hardstenen grenspalen die sinds eeuwen de grens tussen de provincie Utrecht en de provincie Noord-Holland vormen.

Vanaf de grensmaal loop je nog een stukje verder. Je ziet dan een asfaltstrook in de Graaf Floris V weg die vernieuwd is. Aan de overkant zie je een heel markante boom staan. Hier steek je de weg over. (GOED OPLETTEN i.v.m. verkeer)

De markante boom is een *Robinia pseudoacacia* (meestal acacia genoemd) Je herkent hem aan zijn diep gegroefde stam. In juni bloeit de boom met geurende witte bloemtrossen. Het is een ideale drachtboom voor bijen en waardboom voor vlinders. Onder de vernieuwde asfaltstrook werd 6 jaar geleden een dassentunnel gelegd. Je ziet hier in het gras bij de uitgang van de tunnel duidelijk een dassenwissel (het platgetreden pad) waarover de dassen lopen naar hun foerageergebied. Er zijn op Einde Gooi 12 dassentunnels aangelegd. Vanaf 12 oktober tot 5 december 2012 werd deze passage met een camera gemonitord. Het bleek een dassensnelweg. Ruim 1282 keer werd de passage gedurende deze periode door dassen gebruikt en 18 keer liep er een vos door. Maar ook bleek er een kat 10 keer gebruik te maken van deze tunnel. Het plaatje hiernaast laat zien hoe de ingang van de tunnel eruit zit. Het wat grijze paadje dat er voorlangs loopt is de dassenwissel.

Je loopt nu weer terug naar het hek van landgoed Einde Gooi. De wandeling over het landgoed begint hier op de Slingerlaan.

Deze laan stamt uit de tijd dat Corver Hooft deze grond bezat en dat was van 1837 tot 1852. De Engelse landschapsstijl was toen in de mode en daarbij hoorde o.a. zo'n slingerlaan. De beuken die hier staan zijn dus al bijna 200 jaar oud. Links groeit adelaarsvaren. Deze varens gelden als indicator voor een oud bos. De varens worden tussen de 1,5 meter en 3 meter hoog. In de herfst sterven ze af tot een mat met slecht verterende resten. Een perceel adelaarsvarens raakt niet snel begroeid door bosplanten of jonge boompjes. De dikke mat varenresten bevat groeiremmende stoffen, waardoor een eikel of beukenoot niet snel zal kiemen. Mocht het toch tot kieming komen, dan zal het worteltje door de dikke stro laag de bodem nauwelijks kunnen bereiken. Na enige tijd passeer je links een weiland dat regelmatig door dassen wordt bezocht op zoek naar wormen en insecten. Op zoek naar voedsel duwen dassen hun neus in de grond. Als je geluk hebt vind je hier talloze neusputjes. De vorm van de neus is dan als afdruk in de de grond goed zichtbaar.

Links, vlakbij de ingang naar het weiland, staat een holle boomstam. Van september tot en met november kan je hierin de bijzondere kammetjesstekelzwam zien hangen. Tegen de donkere binnenkant van de boom is de witte paddenstoel al van verre te zien. In de beukenbossen van de Utrechtse Heuvelrug komt de kammetjesstekelzwam regelmatig voor. Waar de Slingerlaan een lange bocht naar links maakt zie je links en rechts dat het terrein meer heuvelachtig wordt. Dit zijn de uitlopers van de Gooise stuwwal met daarop dekzanden.

Je nadert nu de kruising van de Slingerlaan met de Hoofdlaan. Je gaat hier rechtsaf het oudste deel van de Hoofdlaan op.

Het oudste deel van de Hoofdlaan loopt van hieruit naar boerderij Blokhoven. Deze boerderij werd als ontginningsboerderij door Corver Hooft in circa 1838 gebouwd. Halverwege, ter hoogte van een greppel, zie je aan weerszijden een weiland. Dit zijn voormalige zanderijen (zandafgravingen). Je krijgt hier een goede indruk van de dikte van het afgegraven zandpakket (circa 2 meter) als je het vergelijkt met de oorspronkelijke hoogte van het bos. Aan de zuidkant van de greppel in de zonnige en warme kant leeft een deel van de hazelwormen populatie van Einde Gooi.

Je loopt weer over Hoofdlaan terug naar de kruising. En slaat hier rechtsaf om de Slingerlaan te vervolgen.

Al snel zie je hier grove dennen staan met hun kenmerkende oranje verkleuring in het bovenste deel van de stam. Overigens, als een grove den alleen op bijvoorbeeld de heide staat zal hij een heel andere verschijningsvorm hebben. Dan zal hij breed uitgroeien tot een machtige klimboom en wordt hij vliegender genoemd. Verderop links zie je een bankje staan met daartegenover twee dode beuken. In de linker beuk zitten veel spechtengaten waar mogelijk al andere holenbroeders (boomkruiper, boomklever) broeden. In beide dode bomen zitten in de herfst veel soorten hout- en bundelzwammen.

Verder lopend zien we links van de Slingerlaan prachtige beuken met bolvormige uitwassen. Het lijken wel kunstweken. Het cambium, het delingsweefsel tussen hout en bast, heeft de stompen van de afgezaagde takken overgroeid. Bekijk de beuken maar eens goed, dan zal je nog veel meer bijzondere vormen zien.

Je komt nu op een kruising met een laan die rond 1900 door Insinger is aangelegd. De laan verbindt het herenhuis met de Noodweg. Je gaat hier naar links.

Je hebt de Slingerlaan achter je gelaten en merkt dat de sfeer hier meteen heel anders is. In de verte zie je fijnsparren staan die hier na al die jaren zijn uitgegroeid tot enorme kerstbomen.

Na ongeveer 75 meter zie je links een grenswal, dit is de Lange Wijck. Deze al bijna 200 jaar oude grenswal is nog steeds goed herkenbaar. Hij werd rond 1837 aangelegd als grens tussen de kavel van de heer Corver Hooft en de kavels van de heren van der Linden.

Je ziet hier ook oud hout liggen dat bezaaid is met echte tonderzwammen. Bijzonder is, dat of een boom nu rechtop staat of ligt, je de tonderzwam bijna altijd horizontaal zal aantreffen. De buisjeslaag (hymenium) van de vruchtlichamen van de houtzwammen blijft altijd naar de aarde wijzen. Dit verschijnsel heet gravi- of geotropie.

Je vervolgt de bomenlaan met aan weerszijden steeds meer enorme fijnsparren (*Picea abies*). Deze zijn hier in de tijd van Insinger geplant om hun sierwaarde. Los van de sierwaarde vond de heer Insinger het mogelijk interessant om zich met deze bomen te onderscheiden van de gangbare beukenlanen op landgoederen. Fijnsparren worden ook vaak aangeplant om hun hout. Het levert sterk, duurzaam, harsachtig hout. Dit hout, bekend als vuurhout heeft een dichte nerf en wordt o.a. gebruikt bij de bouw van muziekinstrumenten, maar ook in de bouw veelal voor trappen, pulp voor papier en schuttingen. De fijnsparrenlaan komt uit bij het Landhuis met boerderij.

Aan het eind van de laan met de bocht naar rechts mee zie je een groen bord van Natuurmonumenten staan. Hier sla je het pad rechts in. Verderop zie je 3 hulstbomen aan de linkerkant van het pad staan. De smalle beukenlaan die hier tegenover ligt loop je in. Deze laan is een van de lanen die het Sterrenbos vormt. Als je het afloopt kom je in het hart van het Sterrenbos bij een bankje uit.

Sterrenbossen vormen een element uit de barokke - of Franse tuinarchitectuur en raakten in de achttiende eeuw in de mode bij met name landgoedeigenaren. Zo'n bos heeft een bepaalde lanenstructuur, waarbij alle lanen op één punt uitkomen. De lanen van het Sterrenbos op Einde Gooi zijn allemaal afgezet met beuken. De boomvakken die zo ontstonden waren oorspronkelijk met verschillende soorten bomen beplant. Dat kan je nog zien, ook al is het wat verrommeld. Enigszins herkenbaar zijn de vakken die met fijnsparren en met grove den beplant werden. Er was ooit een vak met lariks beplant, maar daar zijn nog maar drie bomen van over. De andere vakken zijn begroeid met loofhout. Een Sterrenbos was zeer geschikt voor de jacht, omdat vanuit het middelpunt overstekend wild op alle paden kon worden gespot. Om de verschillende lanen goed te kunnen onderscheiden kan je even op het bankje gaan zitten. En vergeet niet te genieten van de rust op deze centrale plek in het sterrenbos.

Loop nu een stukje langs het meest linkse pad. Begin direct vanaf het bankje het aantal bomen te tellen die aan de linkerkant van het pad staan totdat je tussen de achtste en negende boom staat.

We willen je vanaf deze plek het uitgehakte nest van de zwarte specht laten zien. Waar je nu staat zie je rechts van het pad een dode beuk staan. Hoog in deze boom vlak onder de splitsing van takken zie het nestgat waar de zwarte specht vorig jaar broedde. Zoals je ziet hakt de zwarte specht een flink groot eivormig nestgat. De boswachter vindt het goed als je hier een stukje van het pad afgaat om het nest beter te kunnen zien.

Voor het vervolg van de wandeling is het bankje weer het uitgangspunt. Vanaf het bankje kies je nu voor het 3de pad vanaf links. Als je goed gelopen bent, zie je na circa 40 meter, aan de rechterkant, een hoge beuk met witte tonderzwammen staan. Je vervolgt het pad en komt nu bij een kruising. Deze steek je over en dan loop je rechtdoor langs een weiland. Je komt na enige tijd bij een T splitsing. Hier ga je linksaf.

Links en rechts van het pad staan een aantal enorme Douglas sparren. Het hout van Douglas sparren wordt ook wel Amerikaans grenen genoemd en wordt gebruikt voor scheepsmasten en in de bouw voor vloeren en deuren. De Douglas spar heeft zijn naam te danken aan David Douglas een Schotse botanicus.

Na de Douglas sparren neem je de eerste beukenlaan rechts.

Je kan zien dat dit bos is aangeplant als een beuken productiebos. Alle bomen staan netje in het gelid. In het vroege voorjaar komt hier nog net voldoende licht op de bodem om voorjaarsbloeiers een

kans te geven. In de rest van het jaar komt er nauwelijks nog licht op de bodem in een beukenbos. Daarom zie je hier nagenoeg geen ondergroei. Dit komt, doordat de bladeren zo zijn gerangschikt, dat ze allemaal wat licht krijgen en er maar weinig licht door het bladerdak heen dringt. De bladeren onderscheppen ook het meeste regenwater. De druppels blijven erop liggen en na de bui verdampen ze en bereiken dus nooit de bodem. De bosbodem is vrij droog, maar bevat wel voldoende voedsel voor paddenstoelen, vogels en kleine zoogdieren. Bosmuizen en eekhoorns zijn dol op beukenootjes, evenals de Vlaamse gaai. De pad-

denstoelen die een voorkeur hebben voor een beukenbos zijn de giftige groene knolamaniet, de aardster en het eetbare eekhoorntjesbrood.

Op de brede beukenlaan zie je na ongeveer 10 meter aan de rechterkant een beuk met een heel recente inscriptie 'PHN '18'. Loop vanaf deze boom (boom in je rug) naar de beuk met de bult.

Daar zie je een beuk met inscripties waarvan er eentje al 70 jaar geleden werd gemaakt. De inscripties bevinden zich nog op dezelfde hoogte als toen ze ooit werden gemaakt. Ze zijn in de breedte wat opgerekt door de diktegroei van de stam. Maar niet hoog in de boom terecht gekomen. Dat komt doordat lengtegroei van een boom plaats vindt aan de uiteinden van de stam en takken.

Na de beuk met inscripties loop je verder over de beukenlaan. Ga aan het einde bij de T-splitsing (houten hekwerk) linksaf de Huydecopersweg op.

Aan de rechterkant van de Huydecopersweg stroomt het Tienhovens kanaal en links ligt een oude grenswal uit het begin van de 17de eeuw. De grenswal is gedeeltelijk nog begroeid met eikenhakhout en geriefhout. De functie van het geriefhout destijds was om de boer te voorzien van gebruikshout. Dikke takken werden gebruikt voor afrasteringen, voor gereedschap en als brandhout. Eikenhakhout was waardevol omdat de schors of eek van de eikenboom looizuur bevat waarmee dierenhuiden tot leer kunnen worden geloid.

In delen van het Tienhovens kanaal lijkt het water soms ernstig vervuild. Het water en de bodem laten dan een roestbruine verkleuring zien. Ook lijkt er een olieachtig laagje op het water te drijven. Beiden zijn kenmerken van kwel die op een aantal plaatsen in het Tienhovens kanaal aanwezig is. Er is dus geen sprake van vervuiling maar van een natuurlijk proces.

Bij de eerstvolgende afslag links ga je weer een houten hekwerk door.

Hier loop je in een loofbos met een kruidlaag van bijvoorbeeld grassen en geranium soorten. En een struiklaag met meidoorn, lijsterbes en braam. Dit gemengde loofbos straalt een heel andere sfeer uit dan het donkere beukenbos waar je net doorheen liep. Je volgt dit bospad totdat je aan de rechterkant een houten paal ziet met de aanduiding “Klompepad”. Begin vanaf de paal de bomen te tellen langs de rechterkant van het bospad. Ongeveer tegenover de 13de eikenboom staat links van het bospad een beuk met onderin de stam 2 ingezaagde ringen. De bosbeheerder heeft destijds om bepaalde redenen besloten dat deze beuk op deze plek niet zou worden omgezaagd, maar zogenaamd “staand dood hout” zou moeten worden. Mogelijk om huisvesting te bieden aan hollenbroeders.

Je loopt verder over het bospad. Rechts zie je een weiland.

Vlak voordat je het weiland bereikt zie je, als je goed kijkt, links en rechts een soort platgetreden paadje door de het gras en struiken lopen. Dit is op deze plek een dassenwiel. De vaste looproute van de dassen die hier hun territorium hebben. Er zijn hier vaak neusputjes te zien. En in het kreupelhout zijn ook open plekken (latrines) te vinden waar de dassen hun uitwerpselen achterlaten. Het is mogelijk dat er in de buurt een dassenburcht is.

Iets verder staat er rechts een bankje. Ga hier even zitten en kijk naar het verschil in de bosranden langs het weiland voor je. Aan de linkerkant zie je een bosrand met een kruidlaag en struiken (struweel). De ideale plek voor de das en ander klein wild om zich in de dekking te verplaatsen. Aan de rechterkant en overkant zie je een abrupte overgang van het weiland naar het beukenbos. Die randen zijn daardoor veel minder aantrekkelijk als passagegebied.

Loop verder tot het erf van de boerderij. Ga links af over het erf langs het kippenhok van Wout (koop gerust wat kakelverse scharreleitjes).

Naast de boerderij ligt rechts het herenhuis dat door Insinger gebouwd werd. Verder rechtdoor zie je een brede beukenlaan met veel dood hout. Dit is het nieuwere deel Hoofdlaan die rond 1900 werd aangelegd. Halverwege zie je veel stobben van Amerikaanse eiken (*Quercus rubra*), die twee jaar geleden werden omgezaagd. Het is goed te zien hoe fors deze eiken weer zijn uitgelopen. Het lijken nu net struiken, maar als je de oorspronkelijk stam bekijkt, dan zie je dat het een flinke boom geweest is. Overigens wordt de Amerikaanse eik als een invasieve exoot beschouwd. Dat komt omdat de Amerikaanse eik is geïmporteerd en nauwelijks natuurlijke vijanden heeft. De brede en dichte kroon verdringt in een bos andere boomsoorten en laat geen ondergroei toe. En de boom verjongt zich hier tamelijk agressief, soms ten koste van inheemse soorten. De Amerikaanse eik is in de herfst herkenbaar aan heel mooi verkleurend diep gezaagd blad.

Blijf nu rechtdoor lopen totdat je bij de kruising met de Slingerlaan komt. Hier sla je rechtsaf en volgt de Slingerlaan tot het hek van het Landgoed Einde Gooi.

Deze wandeling is samengesteld door natuurgidsen van het IVN, afdeling Gooi en omstreken. We hopen dat je het een leuke en informatieve wandeling gevonden hebt !

Wat is het IVN?

Het IVN Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid is een landelijke organisatie van beroepskrachten en talrijke vrijwilligers.

Zij brengt mensen op vele manieren met de natuur en het milieu in contact. Zij wil daarbij de noodzaak van natuur- en milieubehoud onder de aandacht brengen.

Het IVN telt landelijk ongeveer 25.000 leden, over ruim 170 afdelingen verdeeld. Een van die afdelingen is de afdeling Gooi en omstreken met ongeveer 200 leden en donateurs.

Wat doet het IVN?

Het IVN afdeling Gooi en omstreken

- Organiseert regelmatig wandelingen in natuurgebieden, maar ook op andere plaatsen in de regio waar natuur te vinden is.
- Maakt beschreven wandelingen om er zelf op uit te trekken.
- Geeft korte natuurcursussen.
- Leidt op verzoek groepen, schoolklassen en verenigingen rond.
- Verzorgt educatieve programma's voor scholen.
- Houdt op verzoek lezingen over natuurgebieden in de regio en over natuur- en milieuonderwerpen.

Het IVN leidt haar eigen gidsen op en organiseert bovendien diverse activiteiten voor leden en donateurs.

Meer informatie

De wandelingen worden regelmatig gecontroleerd, maar heeft u op- of aanmerkingen, dan graag contact opnemen met:

secretariaat IVN Gooi e.o.
e-mail secretaris@ivngooi.nl

Donateur worden van het IVN?
mail secretaris@ivngooi.nl

juni 2019